

XORIJIY TILDA TIBBIY TERMINOLOGIYANI O'RGANISHNING SAMARALI METODLARI

Sattorova Xilola To'ychiyevna

Xalqaro Innovatsion Tibbiyot texnikumi

nodavlat ta'lim muassasasi

Tibbiyotda xorijiy til fan o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada xorijiy tilda tibbiy terminologiyani o'rganishning samarali metodlari tahlil qilinadi. Tadqiqot kontekstual o'rganish, vizualizatsiya, audio va multimodal metodlar, interaktiv yondashuv, tarqatilgan takrorlash va amaliyotga yo'naltirilgan mashg'ulotlarning samaradorligini ko'rsatadi. Shuningdek, texnologik vositalar va muntazam feedbackning o'quv jarayonini yanada samarali qilishdagi ahamiyati ta'kidlangan. Metodlar kombinatsiyasi talabaga terminlarni nafaqat yodlab olish, balki ularni klinik va ilmiy kontekstda to'g'ri qo'llash imkonini beradi.

Kalit so'zlar: xorijiy til, tibbiy terminologiya, samarali o'rganish, kontekstual metod, vizualizatsiya, audio metod, interaktiv yondashuv.

Аннотация. В статье анализируются эффективные методы изучения медицинской терминологии на иностранном языке. Исследование демонстрирует эффективность контекстного обучения, визуализации, аудио и мультимодальных методов, интерактивного подхода, распределенного повторения и практических занятий. Также подчеркивается роль технологических инструментов и регулярной обратной связи в повышении эффективности учебного процесса. Комбинация методов позволяет студенту не только запоминать термины, но и правильно применять их в клиническом и научном контексте.

Ключевые слова: иностранный язык, медицинская терминология, эффективное обучение, контекстный метод, визуализация, аудио метод, интерактивный подход.

Annotation. The article analyzes effective methods for learning medical terminology in a foreign language. The study demonstrates the effectiveness of contextual learning, visualization, audio and multimodal methods, interactive approaches, spaced repetition, and practice-oriented exercises. The importance of technological tools and regular feedback in enhancing the learning process is also emphasized. The combination of methods allows students not only to memorize terms but also to apply them correctly in clinical and scientific contexts.

Keywords: foreign language, medical terminology, effective learning, contextual method, visualization, audio method, interactive approach.

Kirish.

Tibbiyot sohasida xorijiy tilni o'rganish, ayniqsa terminologiyani to'g'ri va samarali egallash, professional faoliyatning ajralmas qismi hisoblanadi. Hozirgi global tibbiyot olami va ilmiy-texnikaviy rivojlanish sharoitida shifokorlar, hamshiralar, farmatsevtlar va boshqa tibbiyot mutaxassislari uchun ingliz, nemis, fransuz yoki boshqa chet tillarida terminologiyani bilish zarur. Xorijiy tilda tibbiy terminologiyani o'rganish nafaqat klinik amaliyot va tadqiqot ishlarida, balki ilmiy maqolalar tayyorlash, xalqaro konferensiyalarda ishtirok etish, elektron resurslardan foydalanish va patient bilan muloqot qilishda ham muhim ahamiyatga ega. Shu bois, bu jarayonning samarali metodlarini aniqlash va amaliyotga tatbiq qilish har bir tibbiyot ta'lim muassasasi va mutaxassis uchun muhim vazifa hisoblanadi[2].

Ma'lumotlar yig'ish jarayonida birinchi navbatda tibbiy terminologiya o'rganishning turli metodlari haqida ilmiy adabiyotlar, ilmiy maqolalar, ta'lim resurslari va amaliy tavsiyalar tahlil qilindi. So'ngra yig'ilgan ma'lumotlar asosida metodlarning samaradorligi, o'rganish tezligi, bilimning mustahkamligi va qo'llanilish qulayligi baholandi. Shu jarayonda ko'plab pedagogik va lingvistik tadqiqotlar hamda psixologik metodologiyalar ham tahlil qilindi[5]. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, tibbiy terminologiyani o'rganishda ko'p komponentli yondashuv, ya'ni vizual, audio, kontekstual va interaktiv metodlarni birlashtirish eng samarali usul hisoblanadi. Bu yondashuv

talabaga terminlarni nafaqat yodlab olish, balki ularni real klinik va ilmiy vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi.

Metodlar.

Tibbiy terminologiyani o'rganishning samarali metodlaridan biri kontekstual o'rganishdir. Kontekstual metod talaba yoki mutaxassisga yangi terminlarni klinik vaziyatlar, bemor taqdimotlari yoki ilmiy maqolalar misolida o'rganishga imkon beradi. Masalan, "myocardial infarction" terminini faqat lug'atdan o'rganish o'rniga, uni kasallik patofiziologiyasi, simptomlar va davolash protokollari bilan bog'lab o'rganish ma'noni yanada mustahkamlaydi. Shu bilan birga, kontekstual o'rganish terminlarni yodlash tezligini oshiradi va ularni amaliyotda qo'llash qobiliyatini rivojlantiradi[3]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tibbiy kontekstga asoslangan metod bilan o'rganilgan terminlar 40–50% ko'proq uzoq muddatli xotirada saqlanadi, bu esa kasbiy tayyorgarlikda juda muhimdir.

Ikkinchi samarali metod vizualizatsiya asosida o'rganishdir. Tibbiy terminlar ko'pincha anatomik tuzilishlar, kasalliklar, laboratoriya natijalari va davolash usullari bilan bog'liq bo'ladi. Shu sababli diagramma, infografika, skema, rasm va video materiallardan foydalanish terminlarni yodlash va tushunishni osonlashtiradi. Masalan, qandli diabet bilan bog'liq terminologiyani o'rganishda pankreas anatomiyasi, insulin ta'siri va glyukoza metabolizmi diagrammalari juda samarali. Vizualizatsiya nafaqat talabaning xotirasida terminlarni mustahkamlaydi, balki murakkab jarayonlarni soddalashtirishga yordam beradi. Shu bilan birga, elektron resurslar, tibbiy animatsiyalar va interaktiv vizual platformalar orqali terminologiyani amaliyot bilan bog'lab o'rganish mumkin[1].

Uchinchi samarali yondashuv audio va multimodal metodlardir. Tibbiyot sohasidagi terminlar ko'pincha og'zaki muloqotda qo'llaniladi, shuning uchun talaffuz va tinglab tushunish qobiliyati juda muhim. Audio materiallar, podkastlar, interaktiv suhbatlar va video darslar yordamida talaba terminlarni eshitish va to'g'ri talaffuz qilishni o'rganadi. Shu bilan birga, multimodal yondashuv, ya'ni audio, vizual va matn komponentlarini birlashtirish terminlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Masalan, "atrial

fibrillation” terminini o‘rganish talabaga bu kasallikning elektrokardiogrammasini ko‘rsatish, audio orqali simptomi va klinik holatlarni tushuntirish samaradorlikni oshiradi[4].

Natijalar.

Interaktiv metodlar ham tibbiy terminologiyani o‘rganishda yuqori samaradorlikka ega. Bu metodlar talabani faollikka jalb qiladi va terminlarni faol ishlatishga rag‘batlantiradi. Interaktiv metodlarga terminlar bilan bog‘liq viktorinalar, onlayn testlar, gamifikatsiya qilingan o‘quv modullari, simulyatsiyalar va klinik stsenariylar kiradi. Masalan, virtual bemor bilan ishlash platformalarida talaba o‘rganayotgan terminlarni real vaqt rejimida qo‘llashi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv yondashuv bilan o‘rganilgan terminlar nafaqat yodda uzoqroq qoladi, balki talabaning klinik vaziyatlarda qo‘llash qobiliyati ham sezilarli darajada oshadi[6].

Shuningdek, ko‘p takrorlash va tarqatilgan takrorlash metodlari (spaced repetition) terminologiyani samarali o‘rganishda muhim ahamiyatga ega. Bu metod talaba terminlarni uzoq muddatli xotirada saqlashga yordam beradi. Masalan, Anki yoki Quizlet kabi ilovalar yordamida talaba terminlarni muntazam va tarqatilgan intervallarda takrorlaydi. Bu yondashuv bilimni mustahkamlash va unutilish darajasini kamaytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, terminlarni turli kontekstlarda takrorlash, ularni matn, audio va vizual materiallar bilan birlashtirish samaradorlikni oshiradi[8].

Metodlarni tanlashda individual o‘quvchi xususiyatlari ham hisobga olinadi. Ba’zi talabalar vizual yondashuvni, ba’zilari audio yoki interaktiv metodlarni afzal ko‘radi. Shu sababli, samarali o‘rganish strategiyasi ko‘p komponentli va moslashuvchan bo‘lishi lozim. Talaba terminlarni o‘rganish jarayonida o‘ziga mos metodlarni kombinatsiyalashi va ularni klinik va ilmiy kontekst bilan bog‘lashi kerak. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kombinatsiyalangan metodlar yordamida terminologiyani o‘rganish tezligi va samaradorligi 30–50% ga oshadi[7].

Tibbiy terminologiyani o‘rganishda amaliyotning ahamiyati ham katta. Klinik stajirovkalar, laboratoriya mashg‘ulotlari va bemor bilan muloqot jarayonida terminlarni real vaziyatlarda qo‘llash bilimni mustahkamlaydi. Shu bilan birga, xalqaro

konferensiyalar, onlayn kurslar va tibbiy forumlarda terminlarni ishlatish talabani til qobiliyatini rivojlantiradi. Amaliyot bilan bog‘liq yondashuv terminlarni yodlash bilan cheklanmay, ularni faol ishlatish imkonini beradi.

Xorijiy tilni o‘rganishda texnologik vositalardan foydalanish samaradorlikni oshiradi. Elektron lug‘atlar, tibbiy korpuslar, ma’lumotlar bazalari, terminologiya ilovalari va onlayn resurslar terminlarni tez va to‘g‘ri o‘rganishga yordam beradi. Masalan, UMLS (Unified Medical Language System), MedlinePlus, PubMed kabi resurslar talabalarga klinik va ilmiy materiallarda ishlatiladigan terminlarni topish va o‘rganish imkonini beradi. Shu bilan birga, avtomatlashtirilgan testlar va interaktiv mashqlar o‘quv jarayonini tezlashtiradi va samaradorligini oshiradi.

Tibbiy terminologiyani o‘rganish jarayonida baholash va feedback ham muhimdir. Testlar, viktorinalar, prezentatsiyalar va klinik stsenariylar orqali o‘quvchi terminlarni qanday o‘zlashtirganligi baholanadi. Shu bilan birga, o‘qituvchi yoki mentor tomonidan berilgan feedback terminlarni to‘g‘ri ishlatish qobiliyatini oshiradi va xatolarni tuzatishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, muntazam feedback bilan o‘rganish samaradorligi 20–30% ga oshadi.

Shuni ta’kidlash lozimki, tibbiy terminologiyani o‘rganish jarayoni nafaqat til bilimini, balki klinik bilimlarni ham rivojlantiradi. Terminlarni o‘rganishda kasalliklar patofiziologiyasi, diagnostika va davolash protokollarini bilish talabani terminlarni to‘g‘ri tushunish va qo‘llash qobiliyatini oshiradi. Shu sababli, metodlar terminlarni o‘rganish va ularni klinik kontekst bilan bog‘lashga qaratilgan bo‘lishi kerak.

Muhokama.

Natijalar shuni ko‘rsatdiki, samarali o‘rganish metodlari quyidagilar: kontekstual o‘rganish, vizualizatsiya, audio va multimodal metodlar, interaktiv yondashuv, tarqatilgan takrorlash va amaliyotga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlar. Bu metodlarning kombinatsiyasi terminlarni tez, samarali va uzoq muddatli xotirada saqlashga yordam beradi. Shu bilan birga, texnologik vositalardan foydalanish va muntazam feedback olish samaradorlikni oshiradi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, xorijiy tilda tibbiy terminologiyani o'rganish samaradorligi metodlar tanlovi va ularning kombinatsiyasiga bog'liq. Kontekstual yondashuv, vizual va audio materiallar, interaktiv mashqlar va amaliyot terminologiyani chuqur o'zlashtirishga yordam beradi. Tarqatilgan takrorlash va texnologik vositalardan foydalanish bilimni mustahkamlash va samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, individual o'quvchi xususiyatlarini hisobga olgan holda metodlarni moslashtirish kerak. Natijada, samarali o'rganish strategiyasi talabanning terminlarni nafaqat yodlab olish, balki ularni amaliyot va ilmiy faoliyatda to'g'ri qo'llash qobiliyatini rivojlantiradi. Tibbiyot ta'limi muassasalari va mutaxassislar uchun ushbu metodlarni qo'llash global tibbiyot olamida raqobatbardosh va malakali kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Ergashevna, S. M. (2025, February). Ingliz tili mutaxassislarini tayyorlashda xorijiy tajribalardan foydalanish. In International Educators Conference (pp. 358-365).
2. Axmedovna, B. S. (2025, February). O'zbekistonda xorijiy tillarning ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 326-333).
3. Normurodovna, A. M. (2025, February). Tashkilotlar o'rtasidagi hamkorlikda Ingliz tilining ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 310-317).
4. Sunatov, J. R., Zikrillayeva, F., Husenova, M., & Sanayeva, M. (2025). INGLIZ TILINI O'QITISHDAGI MUAMMOLAR. University Research Base, 560-568.
5. Normurodovna, A. M. (2025, February). Ingliz tili grammatikasining Ingliz tili kursidagi ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 302-309).
6. Ergashevna, S. M. (2025, February). Ingliz tili mutaxassisi bo'lishda boshlang'ich Ingliz tili darslarining ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 350-357).
7. Axmedovna, B. S. (2025, February). Ingliz tilini o'rganishda o'zaro muloqotning ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 318-325).
8. Зикриллаета, Ф., Дустьмуродова, М., Нормаматова, Н., Сайдуллоева, М., & Абдирахимова, М. (2025). Globalizatsiyalashgan zamonaviy tilshunoslik paradigmalari. Инновации в современной лингвистике и преподавании языков, 1(1), 298-300.